

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w S.
przeciwko K. P., A. P., X. Y.

i małoletniej Z. Ż., reprezentowanej przez przedstawicieli ustawowych K. H. i K. P.
o ustalenie nieistnienia zobowiązania oraz nieistnienia wyroku ani ugody sądowej,
ewentualnie o ustalenie nieważności czynności prawnych, ewentualnie o uznanie
czynności prawnej za bezskuteczną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 stycznia 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych: A. P. X. Y.

i małoletniej Z. Ż., reprezentowanej przez przedstawicieli ustawowych K. H. i K. P.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 12 listopada 2014 r., sygn. akt I ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od pozwanych A. P. X. Y. i Z. Ż. na rzecz Skarbu
Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa - kwotę 3600
zł (trzy tysiące sześćset) tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w K. uznał za bezskuteczną
w stosunku do powoda, w celu zaspokojenia wierzytelności wynikających ze
wskazanych tytułów wykonawczych do kwoty 8 741,20 zł wraz z kosztami
egzekucyjnymi w sprawie egzekucyjnej o podanej sygnaturze, prowadzonej przez
komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w S., czynność prawną pozwanego

polegającą na znoszeniu prowadzonej przeciwko niemu przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w S. we wskazanej sprawie egzekucyjnej egzekucji na rzecz pozwanych A., A. i Z. Ż. oraz na zaniechaniu wytoczenia przeciwko nim rokującego szansę powodzenia powództwa opartego na normie art. 138 k.r.o., a w pozostałej części to powództwo oddalił oraz oddalił powództwo ewentualne.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w [...] zmienił ten wyrok, w ten sposób, że oddalił powództwo o ustalenie nieistnienia zobowiązania pozwanego do płacenia na rzecz pozwanych renty o charakterze alimentacyjnym oraz nieistnienia ani wyroku, ani ugody sądowej, nakładających na pozwanego obowiązek świadczeń alimentacyjnych na rzecz pozwanych, ustalił, że wyszczególnione, zdziałane przez pozwanego czynności prawne, objęte opisanymi aktami notarialnymi są nieważne, oddalił w pozostałej części powództwo o ustalenie nieważności czynności prawnych oraz w pozostałej części apelację powoda, umorzył postępowanie wywołane apelacją pozwanych oraz orzekł o kosztach postępowania.

Pozwane w skardze kasacyjnej powołały obie podstawy przewidziane w art. 398³ § 1 k.p.c., a we wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania wskazały przyczyny objęte art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Występowanie istotnego zagadnienia prawnego połączyły z niezbędnością wyjaśnienia: charakteru prawnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji w akcie notarialnym oraz udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy dobrowolne określenie przez rodzica zobowiązanego do alimentacji względem dzieci, mocą jednostronnej czynności prawnej, wysokości świadczeń alimentacyjnych, stanowiące kontynuację uprzednio określonego w analogiczny sposób obowiązku alimentacyjnego, w sytuacji gdy jest on jednocześnie dłużnikiem Skarbu Państwa z tytułu należności publicznoprawnych, może być uznane za czynność zmierzającą do obejścia prawa i sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, jak też, czy zasady współżycia społecznego mogą stanowić podstawę do stwierdzenia nieważności czynności prawnych. Potrzeba wykładni przepisów prawnych, które budzą poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie sądów dotyczyła określenia charakteru prawnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji w akcie notarialnym. Na oczywistą

zasadność skargi kasacyjnej wskazywała niedopuszczalna ingerencja w stosunki prawnorodzinne oraz zakwestionowanie wysokości świadczeń alimentacyjnych mimo nieokreślenia właściwego rozmiaru obowiązku alimentacyjnego ojca względem córek.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznanie skargi kasacyjnej, będącej kwalifikowanym, nadzwyczajnym środkiem odwoławczym musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, związanymi z ochroną interesu powszechnego. Indywidualny interes skarżącego podlega uwzględnieniu o ile jest zgodny z interesem powszechnym. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym, wyjaśniając istotne zagadnienia prawne, dokonując wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących wątpliwości w orzecznictwie sądów, bądź usuwając z obrotu prawnego orzeczenia wydane w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwe. Dlatego nie każda skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Stwierdzenie, czy te szczególne względy zachodzą w konkretnej sprawie dokonywane jest przez badanie, czy skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na istnienie chociaż jednej z przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powołanie się przez skarżącego na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wymaga przedstawienia konkretnego problemu i wskazania przepisu, na tle którego się on pojawił oraz przedstawienia argumentacji, odrębnej od uzasadnienia podstaw kasacyjnych, a przemawiającej za tym, iż rozstrzygnięcie go stwarza rzeczywiste i poważne trudności. Ponadto wiąże się z obowiązkiem wykazania, że problem jest istotny i poważny, w rozumieniu powołanego przepisu, nierozwiązany w dotychczasowym orzecznictwie sądowym, ma uniwersalny charakter i jego wyjaśnienie służyć będzie rozpoznaniu innych podobnych spraw oraz rozstrzygnięciu sprawy skarżącego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz.151; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243; niepubl.; z dnia 4 sierpnia

2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepubl., z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.). Kwestie zawarte we wniosku skarżących, jako istotne zagadnienia prawne, nie mają takiego charakteru, z uwagi na brak cech nowości i rzeczywistego występowania problemu prawnego. Zapytanie o możliwość uznania za nieważne dobrowolnego określenia przez zobowiązanego wysokości świadczeń alimentacyjnych, w sytuacji ciążącego także na nim obowiązku względem Skarbu Państwa, wprost prowadzi do poddania ocenie zastosowania prawa w okolicznościach tej sprawy. Nie można go uznać za nierozwiązany dotąd problem o generalnym charakterze. Zbieg zobowiązań tego rodzaju wymaga rozwiązania w okolicznościach konkretnego przypadku. W orzecznictwie przyjmowane było, że brak podstaw do wyłączenia możliwości oceny rozmiaru zobowiązania alimentacyjnego, jako wykraczającego poza ustawowo określone granice, uszczuplające należności innych wierzycieli.

Określenie charakteru prawnego oświadczenia zobowiązanego o poddaniu się egzekucji w akcie notarialnym było przedmiotem wypowiedzi, także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. uchwałę z dnia 4 grudnia 2013 r., III CZP 85/13, OSNC 2014, nr 3, poz. 28). Przeważa zapatrywanie o materialnoprawnej naturze tego rodzaju oświadczenia, które wywołuje procesowe skutki prawne. Skarżące nie wskazały jakie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma wyjaśnienie natury tego oświadczenia, skoro objęte kwestionowanym wyrokiem pozostawały w ścisłym związku ze zobowiązaniami, a zatem dzieliły ich los, jak też wywoływały skutki procesowe, przez stworzenie warunków do prowadzenia egzekucji.

Z przesłanką istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów połączone zostało wymaganie wskazania, że doszło do rozbieżności w orzecznictwie sądów lub wyłoniły się istotne wątpliwości przy jego interpretacji. Nakłada to na skarżącego obowiązek podania nie tylko przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, lecz także szczegółowego opisanie na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, określenia, że mają poważny charakter lub przedstawienia orzeczeń sądów, w których dokonano różnej wykładni przepisów, a także, że dokonanie wykładni przez Sąd Najwyższy jest niezbędne do

rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.). Wiąże się to z taką sytuacją, gdy w odniesieniu do konkretnego przepisu prawnego nie ma jednolitej lub utrwalonej linii orzeczniczej albo ta przyjęta wymaga zmiany, z uwagi na nietrafność lub kontrowersje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2020, nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.). Podane we wniosku wątpliwości nie mogą być traktowane jako poważne i rzeczywiste, jak też mające znaczenie w niniejszej sprawie. Nie ma podstaw do uznania potrzeby prowadzenia przez Sąd Najwyższy rozważań prawnych, obejmujących wszelkie mogące wystąpić ewentualności w ramach stosowania konkretnych przepisów, przy braku rzeczywistych wątpliwości, zwłaszcza wobec objęcia tej samej kwestii pierwszą przyczyną.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to zasadność widoczna od razu, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy wywodów zamieszczonych w skardze, wskazująca, że zaskarżone orzeczenie nie powinno się ostać. Doszło bowiem do kwalifikowanego, czyli oczywistego naruszenia prawa, którego skutkiem było wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia oczywiście wadliwego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, niepubl.; z dnia 23 listopada 2010 r., III UK 10/11, niepubl.). Na takie rozumienie powołanej przesłanki nie wskazuje wnioszek skarżących. W okolicznościach tej sprawy, Sąd Apelacyjny nie był zobowiązany do ustalania właściwego rozmiaru zobowiązania alimentacyjnego pozwanego. Analiza tej przyczyny przedsądu i jej uzasadnienia oraz powoływanie się okoliczności objęte omówionymi już przyczynami, wskazuje na niekonsekwencję w sferze motywacyjnej. Przedstawione argumenty na tle dopuszczalnych podstaw skargi kasacyjnej oraz motywów zaskarżonego wyroku nie stanowią podstawy dla oceny, iż kwestionowane orzeczenie jest następstwem jaskrawych błędów w zakresie

wykładni prawa, jak też, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi kasacyjnej. Nie ma podstaw do uznania, że tę przyczynę wniosku może wypełniać odmienne od argumentów Sądu Apelacyjnego stanowisko skarżących.

W postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym nie doszło do nieważności postępowania, której przyczyny Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę z urzędu w granicach zaskarżenia, stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z zasady przewidzianej w art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.